ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

z 25. októbra 2011 *

Vo veci C-109/10 P,

ktorej predmetom je odvolanie podľa článku 56 Štatútu Súdneho dvora Európskej únie, podané 26. februára 2010,

Solvay SA, so sídlom v Bruseli (Belgicko), v zastúpení: P. Foriers, R. Jafferali, F. Louis a A. Vallery, advokáti,

odvolateľka,

ďalší účastník konania:

Európska komisia, v zastúpení: J. Currall a F. Castillo de la Torre, splnomocnení zástupcovia, za právnej pomoci N. Coutrelis, avocate, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalovaná v prvostupňovom konaní,

* Jazyk konania: francúzština.

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda V. Skouris, predsedovia komôr J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot a U. Lõhmus, sudcovia A. Rosas (spravodajca), R. Silva de Lapuerta, E. Levits, A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, A. Arabadžiev a E. Jarašiūnas,

generálna advokátka: J. Kokott,
tajomník: R. Şereş, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 18. januára 2011,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 14. apríla 2011,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Solvay SA (ďalej len „Solvay“) sa svojím odvolaním domáha zrušenia rozsudku Všeobecného súdu Európskej únie zo 17. decembra 2009, Solvay/Komisia (T-57/01, Zb. s. II-4621, ďalej len „napadnutý rozsudok“), ktorým tento súd zamietol jej žalobu smerujúcu k zrušeniu rozhodnutia Komisie 2003/6/ES z 13. decembra 2000 týkajúceho sa konania o uplatnení článku 82 Zmluvy ES (COMP/33.133 – C: Uhličitan

sodný – Solvay) (Ú. v. ES L 10, 2003, s. 10, ďalej len „sporné rozhodnutie“) a subsidiárne k zrušeniu alebo zníženiu pokuty, ktorá jej bola uložená.

Okolnosti predchádzajúce sporu

2 Spoločnosť Solvay je významným chemickým podnikom. Jej zakladateľ Ernest Solvay objavil postup umožňujúci synteticky vyrobiť sódu, teda surovinu, ktorá sa používa hlavne pri výrobe skla. Sóda sa používa aj v chemickom priemysle na výrobu čistiacich prostriedkov, ako aj v hutníctve.

3 Okolo roku 1870 Solvay predala výrobnú licenciu spoločnosti Brunner, Mond & Co., jednej zo spoločností, ktoré pôvodne tvorili Imperial Chemical Industries (ďalej len „ICI“). Solvay, ako aj Brunner, Mond & Co., si rozdelili svoje sféry vplyvu („Alkali Cartel“), pričom Solvay bola aktívna na európskom kontinente, zatiaľ čo Brunner, Mond & Co., pôsobila na Britských ostrovoch, v Britskom spoločenstve národov a ostatných krajinách Afriky, Ázie a Južnej Ameriky. Pôvodná dohoda bola opakovane obnovená, najmä v roku 1945.

4 Na konci osemdesiatych rokov dvadsiateho storočia bola spoločnosť Solvay hlavným výrobcom sódy tak v Európskom spoločenstve, kde ovládala 60 % trhu, ako aj na svetovej úrovni. ICI bola jej druhým najväčším výrobcom. Ďalej nasledovali štyria malí výrobcovia, a to Rhône-Poulenc, Akzo, Matthes & Weber a Chemische Fabrik Kalk (ďalej len „CFK“).

5 Prírodná sóda sa získavala v Spojených štátoch. Jej výrobné náklady boli nižšie ako pri syntetickej sóde, ale bolo k nim potrebné pripočítať dopravné náklady. Podniky Spoločenstva boli počas niekoľkých rokov chránené antidumpingovými opatreniami, ktoré však boli prehodnotené v čase, keď Komisia Európskych spoločenstiev začala sporné konania. Bolo totiž možné, že sa dumping už nepreukáže.

6 Výrobcovia z východoeurópskych krajín tiež predstavovali konkurentov, avšak pre menej významné množstvá sódy. Dovozy z týchto krajín boli takisto predmetom antidumpingových opatrení.

7 Na trhu Spoločenstva bolo možné konštatovať rozdelenie sfér vplyvu medzi Solvay a ICI, ako aj delenie národných trhov s významnými cenovými rozdielmi.

8 Komisia, ktorá mala podozrenie v súvislosti s existenciou dohôd medzi rôznymi výrobnými podnikmi v Spoločenstve, vykonala začiatkom roka 1989 kontroly u hlavných výrobcov sódy a vyžiadala si kópie mnohých dokumentov. Tieto kontroly boli doplnené žiadosťami o informácie.

9 Dňa 13. marca 1990 Komisia zaslala spoločnostiam Solvay, ICI a CFK spoločné oznámenie o výhradách. Vytýkané porušenia spočívali v porušení:

— článku 85 Zmluvy EHS (zmenený na článok 85 Zmluvy ES, teraz článok 81 ES) zo strany Solvay a ICI,

— článku 85 Zmluvy zo strany Solvay a CFK,

— článku 86 Zmluvy EHS (zmenený na článok 86 Zmluvy ES, teraz článok 82 ES) zo strany Solvay,

— článku 86 Zmluvy zo strany ICI.

10 Komisia neoznámila každému dotknutému podniku všetky dokumenty, ale len tie, ktoré sa týkali porušenia, ktoré sa mu vytýkalo. Mnohé dokumenty alebo ich časti okrem toho neboli dotknutým podnikom zaslané z dôvodu dôvernosti.

11 Tieto podniky boli predvolané na vypočutie. Zdá sa, že Solvay si neželala zúčastniť sa na vypočutí.

12 Dňa 19. decembra 1990 prijala Komisia tieto štyri rozhodnutia

— rozhodnutie 91/297/EHS týkajúce sa konania o uplatnení článku [81 ES] (IV/33.133 – A: Uhličitan sodný – Solvay, ICI) (Ú. v. ES L 152, 1991, s. 1), v ktorom Solvay a ICI predovšetkým vytýkala, že si naďalej rozdeľovali trh so sódou, napriek tvrdeniu týchto podnikov, podľa ktorého je dohoda uzavretá v roku 1945 už zastaraná, a v ktorom na preukázanie, že správanie nebolo autonómne („paralelné správanie“), vychádzala zo skutočnosti, že za určitých okolností Solvay dodávala v mene ICI, ako aj z existencie častých kontaktov medzi týmito dvoma podnikmi,

— rozhodnutie 91/298/EHS týkajúce sa konania o uplatnení článku [81 ES] (IV/33.133 – B: Uhličitan sodný – Solvay, CFK) (Ú. v. ES L 152, 1991, s. 16), v ktorom Solvay a CFK vytýkala, že uzavreli dohodu v oblasti cien výmenou za záruku ročne upravovaného odberu minimálneho množstva v prospech CFK,

— rozhodnutie 91/299/EHS týkajúce sa konania o uplatnení článku [82 ES] (IV/33.133 – C: Uhličitan sodný – Solvay) (Ú. v. ES L 152, 1991, s. 21), v ktorom vytýkala Solvay, že zneužila svoje dominantné postavenie uplatnením systémov zliav a prémií na základe limitného množstva s cieľom zaviazať si klientov pre všetky svoje potreby a odstrániť konkurentov,

— rozhodnutie 91/300/EHS týkajúce sa konania o uplatnení článku [82 ES] (IV/33.133 – D: Uhličitan sodný – ICI) (Ú. v. ES L 152, 1991, s. 40), v ktorom vytýkala podobné správanie ICI.

13 Tieto štyri rozhodnutia boli napadnuté na Súde prvého stupňa. Solvay sa domáhala zrušenia rozhodnutí 91/297 (vec T-30/91), 91/298 (vec T-31/91) a 91/299 (vec T-32/91). ICI sa domáhala zrušenia rozhodnutí 91/297 (vec T-36/91) a 91/300 (vec T-37/91). Naopak CFK zaplatila pokutu, ktorá jej bola uložená rozhodnutím 91/298.

14 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že 27. februára 1992 Súd prvého stupňa vyhlásil za ničotné rozhodnutie Komisie týkajúce sa kartelu medzi podnikmi vyrábajúcimi polyvinylchlorid (PVC) z dôvodu nedostatočného overenia tohto rozhodnutia (rozsudok z 27. februára 1992, BASF a i./Komisia, T-79/89, T-84/89, T-85/89, T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 a T-104/89, Zb. s. II-315). Vo veciach uvedených v bode 13 tohto rozsudku, v ktorých bola Solvay

žalobkyňou, podala „doplňujúce žaloby“, v ktorých uviedla nový dôvod smerujúci k tomu, aby bolo rozhodnutie, ktorého zrušenia sa pôvodne domáhala, vyhlásené za ničotné, pričom poukázala na dva novinové články, z ktorých vyplývalo, že Komisia uznala, že už 25 rokov neoverila nijaké rozhodnutie.

15 Po tom, ako Súdny dvor rozhodol o odvolaní proti tomuto rozsudku rozsudkom z 15. júna 1994, Komisia/BASF a i. (C-137/92 P, Zb. s. I-2555), Súd prvého stupňa prijal ďalšie opatrenia na zabezpečenie priebehu konania v tejto veci a najmä vyzval Komisiu, aby okrem iného predložila znenie rozhodnutia napadnutého žalobkyňou tak, ako bolo overené v rozhodnej dobe. Komisia odpovedala, že sa jej zdalo vhodné neriešiť dôvodnosť tohto dôvodu skôr, ako Súd prvého stupňa rozhodne o jeho prípustnosti. Keďže Súd prvého stupňa napriek tomu Komisii uznesením z 25. októbra 1994 nariadil, aby predložila vyššie uvedené znenie, Komisia túto požiadavku splnila a predložila znenie tohto rozhodnutia. Prednesy účastníkov konania a ich odpovede na otázky, ktoré im Súd prvého stupňa položil, boli vypočuté na pojednávaní 6. a 7. decembra 1994.

16 Súd prvého stupňa vydal päť rozsudkov 29. júna 1995.

17 Rozhodnutie 91/297 bolo zrušené pre porušenie práva na obhajobu rozsudkami z 29. júna 1995, Solvay/Komisia (T-30/91, Zb. s. II-1775) a ICI/Komisia (T-36/91, Zb. s. II-1847), z dôvodu, že Komisia v priebehu správneho konania dostatočne nesprístupnila dokumenty, a to najmä tie, ktoré mohli byť užitočné na obhajobu. Na konštatovanie, že vada správneho konania nemohla byť napravená v priebehu súdneho konania, Súd prvého stupňa v bode 98 už citovaného rozsudku Solvay/Komisia predovšetkým uviedol, že „ak by sa žalobkyňa mohla dovolávať počas správneho konania dokumentov, ktoré boli spôsobilé ju oslobodiť, mohla prípadne ovplyvniť posúdenia kolégia členov Komisie, prinajmenšom pokiaľ ide o dôkaznú hodnotu paralelného a pasívneho správania, ktoré sa jej vytýkalo na začiatku, a teda počas trvania

porušenia“. Tak v rozsudku Solvay/Komisia, už citovanom, ako aj v rozsudku ICI/Komisia, už citovanom, Súd prvého stupňa rozhodol, že Komisia mala prinajmenšom poskytnúť zoznam dokumentov pochádzajúcich z iných podnikov s cieľom umožniť overenie ich presného obsahu a ich užitočnosti na obhajobu.

18 Rozhodnutie 91/298 bolo zrušené, pokiaľ ide o Solvay, rozsudkom z 29. júna 1995, Solvay/Komisia (T-31/91, Zb. s. II-1821), z dôvodu, že toto rozhodnutie Komisie nebolo predmetom riadneho overenia.

19 Rozhodnutie 91/299 bolo z rovnakého dôvodu zrušené rozsudkom z 29. júna 1995, Solvay/Komisia (T-32/91, Zb. s. II-1825).

20 Rozhodnutie 91/300 bolo predmetom rozsudku z 29. júna 1995, ICI/Komisia (T-37/91, Zb. s. II-1901). Súd prvého stupňa zamietol dôvody a tvrdenia založené na neoznámení dokumentov pochádzajúcich z iných podnikov z dôvodu, že tieto dokumenty nemohli byť užitočné na obhajobu žalobkyne, a takisto na dôvode neoznámenia zoznamu dokumentov samotnej žalobkyne. Napadnuté rozhodnutie však zrušil pre nedostatočné overenie.

21 Už citované rozsudky z 29. júna 1995, Solvay/Komisia (T-31/91) a Solvay/Komisia (T-32/91), boli napadnuté odvolaniami Komisie, ktoré viedli k rozsudku zo 6. apríla 2000, Komisia/Solvay (C-287/95 P a C-288/95 P, Zb. s. I-2391). Rovnako rozsudok z 29. júna 1995, ICI/Komisia (T-37/91), už citovaný, bol napadnutý odvolaním, ktoré viedlo k rozsudku zo 6. apríla 2000, Komisia/ICI (C-286/95 P, Zb. s. I-2341). Tieto odvolania Súdny dvor zamietol dvoma už citovanými rozsudkami Komisia/Solvay a Komisia/ICI.

22 Pokiaľ ide o Solvay, Komisia prijala 13. decembra 2000 dve nové rozhodnutia:

— sporné rozhodnutie, ktoré je ekvivalentom rozhodnutia 91/299. Znenia týchto rozhodnutí sú v podstate rovnaké. Sporné rozhodnutie okrem toho obsahuje opis konania. Jeho adresátom je Solvay, podnik, ktorému Komisia ukladá pokutu 20 miliónov eur,

— rozhodnutie 2003/5/ES týkajúce sa konania o uplatnení článku 81 Zmluvy ES (COMP/33.133 – B: Uhličitan sodný – Solvay, CFK) (Ú. v. ES L 10, 2003, s. 1), ktoré je ekvivalentom rozhodnutia 91/298, ale ktoré okrem toho obsahuje opis konania. Komisia týmto rozhodnutím ukladá Solvay pokutu 3 milióny eur.

23 Solvay podala proti týmto rozhodnutiam žaloby. Rozsudkom zo 17. decembra 2009, Solvay/Komisia (T-58/01, Zb. s. II-4781), a napadnutým rozsudkom Všeobecný súd tieto žaloby zamietol.

Konanie pred Všeobecným súdom

24 Keďže žalobkyňa uviedla žalobný dôvod založený na nedostatočnom prístupe k spisu, Súd prvého stupňa vyzval 19. decembra 2003 Komisiu, aby najmä predložila podrobný zoznam všetkých dokumentov tvoriacich spis. Komisia po tom, ako požiadala o predĺženie stanovenej lehoty, poskytla prvý a neskôr druhý zoznam. Solvay požiadala o nahliadnutie do niektorých dokumentov. Počas tohto vyšetrovania Komisia uznala, že niektoré spisy stratila a že nebola schopná vypracovať zoznam dokumentov, ktoré

obsahovali, pretože registre kartoték sa podľa nej takisto stratili. Žalobkyňa a Komisia 15. júla a 17. novembra 2005 predložili svoje písomné pripomienky o užitočnosti dokumentov, do ktorých nahliadla Solvay na účel svojej obhajoby. Počas roka 2008 sa účastníkom konania položili ešte rôzne otázky. Pojednávanie sa konalo 26. júna 2008.

Napadnutý rozsudok

Argumentácia uvedená na podporu návrhov smerujúcich k zrušeniu sporného rozhodnutia

25 Žalobkyňa uviedla šesť žalobných dôvodov rozdelených na časti, ktoré obsahovali viaceré tvrdenia.

Prvý žalobný dôvod týkajúci sa plynutia času

— Nesprávne uplatnenie pravidiel premlčania

26 Solvay tvrdila, že premlčanie stíhania vypočítané podľa nariadenia Rady (EHS) č. 2988/74 z 26. novembra 1974 o premlčacej lehote v stíhaní a pri výkone rozhodnutia v oblasti právnej úpravy dopravy a hospodárskej súťaže Európskeho hospodárskeho spoločenstva (Ú. v. ES L 319, s. 1; Mim. vyd. 07/001, s. 61) sa neprerušuje počas odvolacieho konania. Komisia podľa nej mohla prijať nové rozhodnutie ihneď po vyhlásení už citovaného rozsudku z 29. júna 1995, Solvay/Komisia (T-31/91). Podaním

odvolania na seba prevzala riziko o to viac, že vedela o rozsudku Komisia/BASF a i., už citovanom, v ktorom Súdny dvor prijal stanovisko o otázke nedostatočného overenia aktov.

27 Prevzatím tvrdenia z rozsudku z 15. októbra 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a i./Komisia (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, Zb. s. I-8375), týkajúceho sa druhého rozhodnutia o PVC, Všeobecný súd v napadnutom rozsudku uviedol, že bolo potrebné konštatovať, že obdobie, počas ktorého prebiehalo odvolacie konanie na Súdnom dvore, predstavovalo obdobie prerušenia premlčacej lehoty (body 96 až 109). Poukázal na praktické ťažkosti spôsobené riešením, ktoré navrhuje Solvay, a to prípadnú koexistenciu dvoch rozhodnutí v prípade, ak by Súdny dvor vyhovel odvolaniu Komisie.

— Porušenie zásady primeranej lehoty

28 Všeobecný súd preskúmal každé štádium konania, ako aj celkové konanie. Okrem iného uviedol, že vzhľadom na to, že sporné rozhodnutie je v zásade zhodné s rozhodnutím 91/299, právo na obhajobu nebolo porušené napriek uplynutiu času. V bode 141 napadnutého rozsudku najmä uviedol, že žalobkyňa sa výslovne vzdala možnosti zníženia pokuty z dôvodu odškodnenia a že nepodala ani návrh na náhradu škody.

Druhý žalobný dôvod založený na porušení podstatných formálnych náležitostí vyžadovaných na prijatie a overenie sporného rozhodnutia

29 Všeobecný súd zamietol prvé dve časti tohto žalobného dôvodu založené na porušení zásady kolegiality a zásady právnej istoty. Pokiaľ ide o porušenie práva žalobkyne byť opätovne vypočutá, Všeobecný súd uviedol, že sporné rozhodnutie má v podstate zhodné znenie s rozhodnutím 91/299, a preto Komisia žalobkyňu nemusela opätovne

vypočuť (bod 191 napadnutého rozsudku). Všeobecný súd okrem toho zamietol časť tohto žalobného dôvodu založenú na nevykonaní novej porady s poradným výborom pre oblasť kartelov a dominantného postavenia, ako aj na nesprávnom zložení tohto výboru.

30 V bodoch 218 až 230 napadnutého rozsudku Všeobecný súd zamietol časť toho istého žalobného dôvodu založenú na použití dokumentov zaistených v rozpore s nariadením Rady č. 17 zo 6. februára 1962, Prvým nariadením implementujúcim články [81] a [82] Zmluvy (Ú. v. ES 13, 1962, s. 204; Mim. vyd. 08/001, s. 3). Solvay sa domnievala, že vzhľadom na to, že rozhodnutie o overení z 5. apríla 1989 sa týkalo iba porušenia článku 81 ES, Komisia nemohla použiť zaistené dokumenty na stíhanie žalobkyne podľa článku 82 ES. Všeobecný súd odpovedal, že Komisia v tomto rozhodnutí o overení nemusela pristúpiť k prísnemu posúdeniu porušenia a že v predmetnej veci bola časť vytýkaných skutočností uvedených v tomto rozhodnutí o overení, a to „vykonanie výhradných dohôd o kúpe“, totožná s tými, ktoré boli konštatované v rámci porušenia zneužitím dominantného postavenia. Komisia teda neprekročila zákonný rámec vytvorený týmto rozhodnutím o overení.

31 Všeobecný súd tiež zamietol časť toho istého žalobného dôvodu založenú na porušení zásad nestrannosti, riadnej správy vecí verejných a proporcionality.

Tretí žalobný dôvod založený na nesprávnej definícii relevantného geografického trhu

32 Všeobecný súd po preskúmaní tohto dôvodu dospel v bode 256 napadnutého rozsudku k záveru, že Solvay mala dominantné postavenie, že relevantný geografický trh bol definovaný ako trh Spoločenstva s výnimkou Spojeného kráľovstva a Írska alebo ako trh každého zo štátov, v ktorom jej bolo vytýkané porušenie článku 82 ES na trhu s uhličitanom sodným.

Štvrtý žalobný dôvod založený na neexistencii dominantného postavenia

33 V bodoch 275 až 279 napadnutého rozsudku Všeobecný súd pripomenul judikatúru týkajúcu sa pojmu dominantné postavenie. Konštatoval podiely na trhu, ktoré ovláda Solvay, a v bodoch 286 až 304 dospel k záveru, že tvrdenia uvedené žalobkyňou nepreukazovali existenciu výnimočných okolností, ktoré by spochybnili konštatovanie, podľa ktorého mala na relevantnom trhu dominantné postavenie.

Piaty žalobný dôvod založený na neexistencii zneužitia dominantného postavenia

34 Všeobecný súd po tom, ako sa v bodoch 325, 327, 349, 368, 369, 376 a 388 napadnutého rozsudku opakovane ubezpečil, že Solvay nespochybňovala vecnú správnosť dôkazov proti nej, dospel k záveru, že vytýkané postupy, konkrétne zľavy na limitné množstvo, vernostné zľavy, skupinová zľava hlavnému klientovi a dohody o výhradných dodávkach, predstavovali zneužitie dominantného postavenia. Najmä vysvetlil, ako systém zliav na limitné množstvo viedol k diskriminačným praktikám.

Šiesty žalobný dôvod založený na porušení práva na prístup k spisu

35 Všeobecný súd preskúmal, či nedostatok prístupu k niektorým dokumentom v priebehu správneho konania zabránil žalobkyni dozvedieť sa o dokumentoch, ktoré mohli byť užitočné na jej obhajobu. Keď preskúmal, či uvedené dokumenty mohli zmeniť

určenie relevantného geografického trhu, teda určenie trhu dotknutého výrobku, ako aj závery, podľa ktorých mala Solvay dominantné postavenie a toto postavenie zneužila, dospel k zápornej odpovedi. Všeobecný súd preskúmal časť založenú na nedostatku úplného nahliadnutia do spisu. Po tom, ako sa pokúsil určiť, čo obsahovali spisy stratené Komisiou, overil, že správanie vytýkané spoločnosti Solvay bolo preukázané dokumentmi nachádzajúcimi sa v existujúcich spisoch a v bode 479 napadnutého rozsudku dospel k záveru, že „je teda možné vylúčiť, že by žalobkyňa mohla nájsť v chýbajúcich ‚podspisoch' dokumenty, ktoré by boli užitočné na jej obhajobu...".

Argumentácia uvedená na podporu návrhov smerujúcich k zrušeniu alebo zníženiu pokuty

36 Žalobkyňa uviedla päť dôvodov založených na nesprávnom posúdení závažnosti porušení, nesprávnom posúdení trvania porušenia, existencii poľahčujúcich okolností, neprimeranosti pokuty a na uplynutí času.

37 V bodoch 510 a 511 napadnutého rozsudku Všeobecný súd uviedol, že v rozhodnutí týkajúcom sa uplatnenia článku 82 ES nemohla byť prijatá priťažujúca okolnosť recidívy odôvodnená odsúdeniami pre porušenia článku 81 ES a že okrem toho porušenia, za ktoré už Solvay bola odsúdená, boli veľmi rozdielne od tých, o ktoré ide v predmetnej veci. V dôsledku toho znížil uloženú pokutu o 5 %.

38 V odpovedi na piaty žalobný dôvod Všeobecný súd rozhodol, že pokuta mala sankčnú a odstrašujúcu povahu aj po uplynutí určitého času.

39 Na záver Všeobecný súd stanovil pokutu vo výške 19 miliónov eur. Žalobkyni uložil povinnosť znášať svoje trovy konania, ako aj 95 % trov konania Komisie a Komisii uložil povinnosť znášať 5 % svojich trov konania.

O odvolaní

40 Odvolateľka uvádza deväť odvolacích dôvodov. Prvý dôvod je založený na porušení práva na rozhodnutie v primeranej lehote. Druhý dôvod je založený na porušení článkov 14 a 20 nariadenia č. 17. Tretí dôvod sa zakladá na porušení práva na obhajobu vyplývajúcom zo skutočnosti, že po tom, ako Komisia zamietla odvolateľke prístup k spisu počas správneho konania, jeho časť stratila. Štvrtý dôvod je založený na porušení práva na obhajobu, pokiaľ ide o dokumenty v jej prospech, do ktorých bolo možné nahliadnuť v kancelárii. Piaty dôvod je založený na porušení práva odvolateľky byť vypočutá predtým, ako Komisia prijala sporné rozhodnutie. Šiesty dôvod sa zakladá na porušení povinnosti odôvodniť rozsudky a porušení článku 82 ES, pokiaľ ide o definíciu relevantného geografického trhu prijatú Všeobecným súdom v napadnutom rozsudku. Siedmy dôvod je založený na porušení povinnosti odôvodniť rozsudky a porušení článku 82 ES pri posúdení dominantného postavenia vykonanom v napadnutom rozsudku. Ôsmy dôvod sa zakladá na porušení povinnosti odôvodniť rozsudky a porušení článku 82 ES, pokiaľ ide o zľavu schválenú pre skupinu Saint-Gobain. Deviaty dôvod je založený na porušení povinnosti odôvodniť rozsudky a porušení článku 82 ES, pokiaľ ide o existenciu zneužitia dominantného postavenia.

41 Najskôr treba preskúmať spoločne tretí a piaty dôvod, ktoré sa oba týkajú porušenia práva na obhajobu.

Argumentácia účastníkov konania

42 Prvou časťou tretieho odvolacieho dôvodu odvolateľka vytýka Všeobecnému súdu, že ju uložením povinnosti preukázať, že stratené dokumenty mohli byť užitočné na jej obhajobu, zaťažil nemožnou dôkaznou povinnosťou, pretože tieto dokumenty nemohli byť preskúmané.

43 Druhou časťou tohto odvolacieho dôvodu odvolateľka Všeobecnému súdu vytýka, že porušil zásadu, podľa ktorej stačilo, aby tieto dokumenty mohli čo len v zníženej miere ovplyvniť sporné rozhodnutie.

44 Treťou časťou tohto odvolacieho dôvodu odvolateľka vytýka Všeobecnému súdu, že sa neobmedzil na predbežné preskúmanie spisu s cieľom overiť, či chýbajúce dokumenty boli spôsobilé ovplyvniť uvedené rozhodnutie, ale najskôr rozhodol vo veci samej. Všeobecný súd sa totiž v prvom rade domnieval, že dôvody uvedené žalobkyňou na podporu svojej žaloby o neplatnosť sporného rozhodnutia mali byť zamietnuté, aby z toho v druhom rade vyvodil, že dokumenty nesprístupnené žalobkyni nemohli mať nijaký vplyv na toto rozhodnutie.

45 Štvrtou časťou toho istého dôvodu odvolateľka Všeobecnému súdu vytýka, že v bode 470 napadnutého rozsudku dospel k záveru, že „na základe žiadnej indície [nebolo] možné predpokladať, že by žalobkyňa mohla objaviť v chýbajúcich ‚podspisoch'

dokumenty, ktoré by vyvracali konštatovanie, že mala dominantné postavenie“, iba na základe podielov na trhu, a že tak obrátil dôkazné bremeno a porušil prezumpciu neviny. Odvolateľka spochybnila existenciu dominantného postavenia a nie je vylúčené, že iné dokumenty by jej umožnili posilniť svoju argumentáciu.

46 Piatou časťou tretieho odvolacieho dôvodu odvolateľka Všeobecnému súdu vytýka, že porušil právo na obhajobu, keď v bode 474 napadnutého rozsudku vo veci skupinovej zľavy priznanej Saint-Gobain dospel k záveru, že sa žalobkyňa „mala snažiť uviesť, v akom rozsahu by iné dôkazy mohli spochybniť obsah tajného protokolu, alebo prinajmenšom, aké iné vysvetlenie je možné mu pripísať“.

47 Šiestou časťou tohto odvolacieho dôvodu odvolateľka tvrdí, že Všeobecný súd porušil právo na obhajobu, keď v bode 471 napadnutého rozsudku dospel k záveru, že pochybenie Komisie, pokiaľ ide o definíciu geografického trhu, „nemohlo mať rozhodujúci vplyv na výsledok“, takže žalobkyňa v kartotékach stratených Komisiou nemohla nájsť dokumenty užitočné na svoju obhajobu.

48 Prvou časťou piateho odvolacieho dôvodu odvolateľka Všeobecnému súdu vytýka, že neodpovedal na jej tvrdenie, podľa ktorého mala byť vypočutá pred prijatím sporného rozhodnutia, a to napriek existencii rozsudku Limburgse Vinyl Maatschappij a i./Komisia, už citovaného, keďže správne konanie obsahovalo nezrovnalosti vyplývajúce z nedostatku prístupu k spisu v štádiu pred prijatím tohto rozhodnutia, čo ovplyvnilo platnosť jeho prípravných opatrení, a vzhľadom na to, že tieto nezrovnalosti boli konštatované Súdom prvého stupňa pred prijatím sporného rozhodnutia v rozsudku z 29. júna 1995, Solvay/Komisia (T-30/91), už citovanom.

49 Druhou časťou tohto odvolacieho dôvodu odvolateľka vytýka Všeobecnému súdu, že odmietol uznať, že pred prijatím sporného rozhodnutia bola Komisia povinná vypočuť dotknutý podnik, keďže rozsudok Všeobecného súdu – aj keď bol vydaný v rámci iného konania – dospel k záveru o existencii vady týkajúcej sa prípravných opatrení zrušeného rozhodnutia. Odvolateľka v tejto súvislosti pripomína rozsudok z 29. júna 1995, Solvay/Komisia (T-30/91), už citovaný, a zdôrazňuje, že konanie v predmetnej veci obsahovalo rovnaké vady ako tie, ku ktorým dospel tento rozsudok. Podľa článku 233 ES mala Komisia povinnosť vyvodiť z rozsudku vydaného Všeobecným súdom všetky dôsledky. I keď rozhodnutie 91/299 Všeobecný súd zrušil pre nedostatočné overenie, Komisia mala prihliadnuť aj na rozsudok z 29. júna 1995, Solvay/Komisia (T-30/91), už citovaný, ktorý definitívne konštatoval inú vadu konania. Komisia teda mala podľa odvolateľky povinnosť prihliadnuť na túto vadu konania konštatovanú Všeobecným súdom na účely nápravy konania, a preto jej sprístupniť spis a umožniť jej uplatniť všetky svoje písomné a ústne pripomienky pred prijatím sporného rozhodnutia.

50 Komisia spochybňuje prípustnosť a dôvodnosť takto uvedených dôvodov a tvrdení odvolateľky.

Posúdenie Súdnym dvorom

51 Na rozdiel od toho, čo tvrdí Komisia, žalobným dôvodom založeným na porušení práva na prístup k spisu odvolateľka nekritizuje skutkové posúdenia Všeobecného súdu, ale pravidlá, ktoré uplatnil v oblasti dôkazného bremena, pokiaľ ide o užitočnosť dokumentov, ktorých časť sa stratila. Otázka, či Všeobecný súd uplatnil pri posudzovaní užitočnosti týchto dokumentov na obhajobu odvolateľky správnu právnu normu, je právnou otázkou, ktorú môže preskúmať Súdny dvor v rámci odvolania (pozri v tomto zmysle rozsudky z 25. januára 2007, Sumitomo Metal Industries a Nippon Steel/

Komisia, C-403/04 P a C-405/04 P, Zb. s. I-729, bod 40, ako aj z 10. júla 2008, Bertelsmann a Sony Corporation of America/Impala, C-413/06 P, Zb. s. I-4951, bod 117).

52 Právo na obhajobu je základné právo tvoriace neoddeliteľnú súčasť všeobecných právnych zásad, ktorých rešpektovanie zabezpečuje Súdny dvor (rozsudok zo 7. januára 2004, Aalborg Portland a i./Komisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, Zb. s. I-123, bod 64).

53 Rešpektovanie práva na obhajobu v konaní pred Komisiou, ktorého predmetom je uloženie pokuty podniku za porušenie pravidiel hospodárskej súťaže, vyžaduje, aby mal dotknutý podnik možnosť účinne vyjadriť svoje stanovisko k pravdivosti a relevantnosti jednak skutkových okolností a okolností, ktorých sa dovoláva, ako aj dokumentov, o ktoré Komisia oprela svoje zistenie existencie porušenia Zmluvy (rozsudok Aalborg Portland a i./Komisia, už citovaný, bod 66). Toto právo je upravené v článku 41 ods. 2 písm. a) a b) Charty základných práv Európskej únie.

54 Ako Všeobecný súd správne pripomenul v bode 405 napadnutého rozsudku, právo na prístup k spisu znamená, že Komisia poskytne dotknutému podniku možnosť preskúmať všetky dokumenty založené vo vyšetrovacom spise, ktoré môžu byť relevantné na obhajobu tohto podniku. K nim patria doklady v jeho prospech aj neprospech, s výhradou obchodných tajomstiev iných podnikov, interných dokumentov Komisie a iných dôverných informácií (rozsudky Limburgse Vinyl Maatschappij a i./Komisia, už citovaný, bod 315, ako aj Aalborg Portland a i./Komisia, už citovaný, bod 68).

55 Porušenie práva na prístup k spisu v priebehu konania predchádzajúceho prijatiu rozhodnutia v zásade môže viesť k zrušeniu tohto rozhodnutia, pokiaľ bolo zasiahnuté právo dotknutého podniku na obhajobu (rozsudok Limburgse Vinyl Maatschappij a i./Komisia, už citovaný, bod 317).

56 Za rovnakého predpokladu vzniknuté porušenie nie je napravené iba na základe skutočnosti, že prístup bol umožnený v priebehu súdneho konania (rozsudok Limburgse Vinyl Maatschappij a i./Komisia, už citovaný, bod 318). Keďže sa takéto preskúmanie Všeobecným súdom obmedzuje na súdne preskúmanie vznesených žalobných dôvodov, nie je jeho predmetom ani jeho účinkom nahradiť úplné vyšetrovanie veci v rámci správneho konania. Okrem toho oneskorené oboznámenie sa s niektorými dokumentmi v spise nestavia podnik, ktorý podal žalobu proti rozhodnutiu Komisie, opäť do situácie, v ktorej by bol, pokiaľ by sa mohol pri predložení svojich písomných a ústnych pripomienok tejto inštitúcii opierať o rovnaké dokumenty (pozri rozsudok Aalborg Portland a i./Komisia, už citovaný, bod 103 a citovanú judikatúru).

57 Ak je prístup k spisu, konkrétnejšie k dokumentom v prospech podniku, zabezpečený v štádiu súdneho konania, dotknutý podnik nemusí preukázať, že pokiaľ by mal k neoznámeným dokumentom prístup, malo by rozhodnutie Komisie odlišný obsah, ale iba to, že uvedené dokumenty mohli byť užitočné na jeho obhajobu (rozsudok z 2. októbra 2003, Corus UK/Komisia, C-199/99 P, Zb. s. I-11177, bod 128; Limburgse Vinyl Maatschappij a i./Komisia, už citovaný, bod 318, ako aj Aalborg Portland a i./Komisia, už citovaný, bod 131).

58 Hoci Všeobecný súd správne pripomenul tieto zásady, v bode 481 napadnutého rozsudku napriek tomu dospel k záveru, že „aj keď totiž žalobkyňa nemala prístup ku všetkým dokumentom vo vyšetrovacom spise, táto okolnosť jej v predmetnej veci

nebránila v tom, aby zabezpečila svoju obhajobu, pokiaľ ide o základné výhrady, ktoré Komisia vzniesla v oznámení o výhradách a v [spornom] rozhodnutí“.

59 Všeobecný súd predtým, ako dospel k tomuto záveru, preskúmal výhrady uvedené v tomto rozhodnutí a materiálne dôkazy predložené na ich podporu. Takýto spôsob prístupu nemožno kritizovať, keďže užitočnosť iných dokumentov na obhajobu musí byť posúdená práve s prihliadnutím na tieto okolnosti.

60 Všeobecný súd však svoj záver založil najmä na zisteniach, podľa ktorých po prvé „veľmi veľké podiely na trhu sú sam[y] osebe, okrem výnimočných okolností, dôkazom existencie dominantného postavenia“ a aj v prípade, že by také skutočnosti existovali, nemohli byť žalobkyni neznáme (bod 470 napadnutého rozsudku), po druhé „prípadné pochybenie Komisie [v súvislosti s definíciou geografického trhu] by nemohlo mať rozhodujúci vplyv na výsledok“ (bod 471 tohto rozsudku) a po tretie „sa žalobkyňa mala snažiť uviesť, v akom rozsahu by iné dôkazy mohli spochybniť obsah tajného protokolu, alebo prinajmenšom, aké iné vysvetlenie je možné mu pripísať“ (bod 474 tohto rozsudku).

61 Takéto tvrdenia neuznávajú dôsledky, ktoré treba vyvodiť zo straty spisov, na práva odvolateľky v predmetnej veci. Takýmto odôvodnením sa totiž Všeobecný súd opiera o hypotézy, nielen pokiaľ ide o obsah stratených dokumentov, ale aj pokiaľ ide o vedomosť, ktorú odvolateľka mala mať o tomto obsahu. Všeobecný súd, ako uviedla generálna advokátka v bode 202 návrhov, najmä nevysvetlil, prečo mala odvolateľka sama od seba vedieť o prípadných výnimočných okolnostiach, ktoré mohli prispieť k zvráteniu prezumpcie o existencii dominantného postavenia založenej na údajoch týkajúcich sa podielov na trhu.

62 V tomto ohľade treba pripomenúť, že podľa Komisie chýbajúce podspisy pravdepodobne obsahovali odpovede na žiadosti o informácie poskytnuté podľa článku 11 nariadenia Rady č. 17. Nie je preto vylúčené, že odvolateľka v týchto podspisoch mohla nájsť dôkazy pochádzajúce z iných podnikov, ktoré by umožnili vykladať skutočnosti inak ako Komisia, čo by mohlo byť užitočné na jej obhajobu.

63 Keďže odvolateľka nemala prístup k týmto dokumentom a ich obsah nebol ani určený, ani určiteľný, Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia tým, že jej uložil, ako to urobil v bode 474 napadnutého rozsudku, povinnosť spresniť tvrdenia, ktoré by bola mohla uviesť, ak by mala k dispozícii tieto dokumenty, ktoré však vecne nemohla poznať.

64 Treba zdôrazniť, že v predmetnej veci nejde o niekoľko chýbajúcich dokumentov, ktorých obsah by mohol byť obnovený na základe iných zdrojov, ale o celé podspisy, ktoré, ak boli predpoklady Komisie opísané v bode 62 tohto rozsudku správne, mohli obsahovať podstatné dôkazy z konania pred Komisiou a ktoré mohli byť relevantné na účely obhajoby odvolateľky.

65 Z toho vyplýva, že Všeobecný súd sa tým, že v bode 481 napadnutého rozsudku dospel k záveru, že okolnosť, že žalobkyňa nemala prístup ku všetkým dokumentom nachádzajúcim sa vo vyšetrovacom spise, jej nezabránila v zabezpečení svojej obhajoby, dopustil nesprávneho právneho posúdenia, pokiaľ ide o porušenie práva na obhajobu Komisiou, a svoje rozhodnutie, čo sa týka obsahu chýbajúcich dokumentov, založil na predpoklade, ktorý sám nemohol preskúmať.

66 Pokiaľ ide o vypočutie dotknutého podniku pred prijatím sporného rozhodnutia, na ktoré poukázala odvolateľka vo svojom piatom odvolacom dôvode, treba pripomenúť, že je súčasťou práva na obhajobu. Porušenie práva na obhajobu teda musí byť preskúmané v závislosti od osobitných okolností každého konkrétneho prípadu.

67 V bode 184 napadnutého rozsudku Všeobecný súd správne pripomenul, že keď Komisia po zrušení rozhodnutia, ktoré ukladá sankcie podnikom, ktoré porušili článok 81 ods. 1 ES, z dôvodu procesnej vady týkajúcej sa výlučne podmienok jeho konečného prijatia kolégiom komisárov, prijme nové rozhodnutie v podstate s totožným obsahom, ktoré je založené na rovnakých výhradách, nie je povinná vykonať nové vypočutie dotknutých podnikov (pozri v tomto zmysle rozsudok Limburgse Vinyl Maatschappij a i./Komisia, už citovaný, body 83 až 111).

68 V predmetnej veci však otázka vypočutia odvolateľky nemôže byť oddelená od prístupu k spisu. Ak má totiž sporné rozhodnutie z podstatnej časti totožný obsah a je založené na rovnakých výhradách ako tie, ktoré boli uvedené v prvom rozhodnutí zrušenom Všeobecným súdom z dôvodu procesnej vady v záverečnom štádiu konania, a to nedostatočného overenia kolégiom komisárov, platí, že prijatie tohto prvého rozhodnutia bolo takisto dotknuté vadou predchádzajúcou tejto poslednej uvedenej vade. Ako totiž vyplýva z bodu 17 tohto rozsudku, je nepochybné, že počas správneho konania, ktoré viedlo k prijatiu uvedeného prvého rozhodnutia, Komisia odvolateľke neposkytla všetky dokumenty nachádzajúce sa v jej spise, konkrétne dokumenty v jej prospech.

69 Ako sa pripomenulo v bode 17 tohto rozsudku, v už citovaných rozsudkoch z 29. júna 1995, Solvay/Komisia (T-30/91) a ICI/Komisia (T-36/91), Súd prvého stupňa v súvislosti s rozhodnutím 91/297 dotknutým v bode 12 tohto rozsudku, ktoré je pripojené k spornému rozhodnutiu a bolo predmetom toho istého oznámenia o výhradách,

konštatoval, že v tomto správnom konaní bolo porušené právo na obhajobu, keďže Komisia dotknutému podniku dostatočne nesprístupnila dokumenty, najmä tie, ktoré mohli byť užitočné na jeho obhajobu. Súd prvého stupňa preto zrušil tieto rozhodnutia a najmä pripomenul na jednej strane skutočnosť, že prístup k spisu vo veciach hospodárskej súťaže vyplýva z procesných záruk určených na ochranu práva na obhajobu, a na druhej strane nevyhnutnosť vypracovať podrobný zoznam dokumentov tvoriacich spis, aby dotknutý podnik mohol posúdiť vhodnosť žiadosti o prístup k špecifickým dokumentom, ktoré môžu byť užitočné na jeho obhajobu (rozsudky z 29. júna 1995, Solvay/Komisia, T-30/91, už citovaný, body 59 a 101, ako aj ICI/Komisia, T-36/91, už citovaný, body 69 a 111).

70 Napriek týmto skutočnostiam a napriek judikatúre Súdneho dvora potvrdzujúcej dôležitosť prístupu k spisu, konkrétnejšie k dokumentom v prospech podniku (pozri najmä rozsudok z 8. júla 1999, Hercules Chemicals/Komisia, C-51/92 P, Zb. s. I-4235), Komisia prijala rovnaké rozhodnutie ako to, ktoré bolo zrušené pre nedostatočné overenie bez začatia nového správneho konania, v rámci ktorého by vypočula odvolateľku po tom, ako jej sprístupnila spis.

71 Z toho vyplýva, že Všeobecný súd tým, že neprihliadol na špecifické okolnosti veci, a najmä tým, že vychádzal zo skutočnosti, že prvé rozhodnutie bolo zrušené pre nedostatočné overenie a druhé rozhodnutie obsahovalo rovnaké výhrady, nesprávne dospel k záveru, že vypočutie odvolateľky nebolo potrebné. Dopustil sa tak nesprávneho právneho posúdenia, keď rozhodol, že Komisia neporušila právo na obhajobu tým, že nevypočula odvolateľku pred prijatím sporného rozhodnutia.

72 Z vyššie uvedeného vyplýva, že tretí a piaty odvolací dôvod sú dôvodné a že napadnutý rozsudok musí byť zrušený v rozsahu, v akom Všeobecný súd týmto rozsudkom nezrušil sporné rozhodnutie pre porušenie práva na obhajobu.

73 Keďže uznanie dôvodnosti tretieho a piateho dôvodu má za následok zrušenie napadnutého rozsudku, nie je opodstatnené preskúmať ostatné odvolacie dôvody.

O žalobe podanej proti spornému rozhodnutiu

74 Podľa článku 61 Štatútu Súdneho dvora Európskej únie, ak je odvolanie dôvodné, Súdny dvor zruší rozhodnutie Všeobecného súdu. Súdny dvor môže sám rozhodnúť s konečnou platnosťou vo veci samej, ak to stav konania dovoľuje. Tak je to aj v danom prípade.

75 Z bodov 51 až 72 tohto rozsudku vyplýva, že žaloba je dôvodná a je opodstatnené zrušiť sporné rozhodnutie z dôvodu porušenia práva na obhajobu.

O trovách

76 Podľa článku 122 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora, ak je odvolanie dôvodné a ak Súdny dvor sám rozhodne s konečnou platnosťou vo veci samej, potom rozhodne aj o trovách konania. Podľa článku 69 ods. 2 tohto poriadku, ktorý sa na základe jeho článku 118 uplatňuje na konanie o odvolaní, účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Keďže Komisia nemala úspech v podstatnej časti svojich dôvodov a odvolateľka navrhla zaviazať ju na náhradu trov konania, je opodstatnené zaviazať Komisiu, aby okrem

svojich trov konania znášala všetky trovy konania odvolateľky tak v prvostupňovom, ako aj v odvolacom konaní.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol a vyhlásil:

1. **Rozsudok Všeobecného súdu Európskej únie zo 17. decembra 2009, Solvay/Komisia (T-57/01), sa zrušuje.**

2. **Rozhodnutie Komisie 2003/6/ES z 13. decembra 2000 týkajúce sa konania o uplatnení článku 82 Zmluvy ES (COMP/33.133 – C: Uhličitan sodný – Solvay) sa zrušuje.**

3. **Európska komisia je povinná nahradiť trovy konania vynaložené tak v prvostupňovom, ako aj v odvolacom konaní.**

Podpisy